

سرطان دهان

توجه: این مطالب جنبه اطلاع رسانی دارد و توصیه می شود حتماً با پزشک معالج خود مشورت فرمائید.

کلیه سرطانهایی که در نواحی لب، لثه، زبان و یا مخاط دهان ایجاد می شوند، در این دسته قرار می گیرند. این سرطانها معمولاً در افراد بالای ۴۰ سال ایجاد شده و احتمال بروز آنها با بالا رفتن سن افزایش می یابند. این سرطانها بیشتر مردان را گرفتار می کنند ولی با وجود افزایش استعمال دخانیات در زنان ممکن است این نسبت تغییر یابد. سرطانهای دهان به راحتی قابل تشخیص هستند. علائم اولیه سرطان براحتهی قابل مشاهده یا لمس می باشد. هرگونه زخم یا تورم در دهان یا وجود توده در گردن که بیشتر از ۲ هفته باقی بماند، باید توسط پزشک مورد بررسی قرار گیرد. گرچه بیشتر این علائم مربوط به سرطان نیستند ولی مراجعه به موقع به پزشک می تواند باعث نجات جان بیمار شود.

سرطانهای دهان در صورتی که در مراحل اولیه مشخص و درمان شوند، شانس زیادی برای بهبود کامل دارند. گرچه هنوز علت اصلی سرطانهای دهان شناخته شده نیست ولی تحقیقات نشان داده که بیشتر این سرطانها توسط عواملی که با روش زندگی در ارتباط است، ایجاد می شوند. استعمال زیاد سیگار، جویدن تنباکو و مصرف مشروبات الکلی به مقدار فراوان افراد را در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به سرطانهای دهان قرار می دهد. علاوه بر آن، افرادی که مدت طولانی در آفتاب می مانند، احتمال بیشتری برای ابتلا به سرطان لب دارند. تغییرات مختصر در روش زندگی مانند عدم استعمال دخانیات، الکل و محافظت از تابش های نور آفتاب می تواند باعث کاهش احتمال ابتلا به سرطان دهان شود.

محل سرطان دهان

شایعترین محل ایجاد سرطان دهان، لب پائین، زبان، کف دهان و لثه‌ها می‌باشد. همچنین در نقاطی چون اطراف لوزه‌ها، غدد بزاقی دهان و سطح داخلی گونه‌ها ممکن است سرطان ایجاد شود. اگر سرطان‌های این نقاط تشخیص داده نشده و به موقع درمان نشود. سلولهای سرطانی به غدد لنفاوی گردن و استخوانهای فک انتشار می‌یابند.

منشأ سرطان دهان

بین ۹۵٪ تا ۹۰٪ انواع سرطان دهان از سلولهای سنگفرشی که سطح داخلی دهان را می‌پوشاند، منشأ می‌گیرد. وقتی که رشد این سلولها از کنترل خارج شود، سرطانی را ایجاد می‌کند که به آن کارسینوم اسکوآموس یا «سرطان سلولهای سنگفرشی» می‌گویند.

بیشتر زخمها، توده‌ها و لکه‌های سفید و قرمزی که در دهان یا اطراف لب دیده می‌شوند، سرطان نیستند و اغلب به دنبال گازگرفتن زبان، واکنش‌های پرحساسیتی، عفونت‌ها و دندانهای خراب ایجاد می‌شوند. اگر این تحریک‌ها در عرض دو هفته بهبود نیابد، باید توسط معاینات پزشکی شرایط بهبودی کامل آن را فراهم آورد.

علل سرطان دهان

تعداد زیادی از سرطانهای دهان (۷۵٪ - ۷۰٪) در اثر استعمال دخانیات، مصرف طولانی مدت تنباکوی غیراستنشاقی یا مصرف الکل همراه با استعمال دخانیات ایجاد می‌شود. تماسهای مکرر با نورخورشید می‌تواند باعث ایجاد سرطان لب تحتانی شود. همچنین تحریک‌های مزمن توسط دندانهای خراب در موارد نادر می‌تواند همراه با سرطان دهان باشد.

تنباکو

میزان مرگ و میر ناشی از سرطان دهان در افراد سیگاری چهاربرابر بیشتر از افراد غیرسیگاری است. احتمال ابتلا به سرطان دهان در افرادی که تنباکو می‌جویند و همچنین مصرف کنندگان ناس بیشتر از افراد عادی است. پیپ و سیگار هر دو باعث سرطان لب می‌شوند. وقتی که استعمال کنندگان دخانیات بصورت همزمان، الکل زیاد نیز مصرف کنند، احتمال ابتلا به سرطان، بازهم افزایش می‌یابد.

نور خورشید

ارتباط بین سرطان لب و تماسهای مکرر با اشعه ماورای بنفش نور خورشید به خوبی شناخته شده است. کشاورزان، ماهیگیران، کارگران ساختمانی، اسکی بازان و کسانی که مدتی طولانی از وقت خود را در زیر نور خورشید به سر می‌برند، باید خود را از صدمات ناشی از آفتاب محافظت کنند.

کرم محافظ آفتاب با قدرت آپت (فاکتور محافظت از آفتاب) بیش از ۱۵ و یا یک محافظ آفتاب حاوی اکسید روی یا دی کسید تیتانیوم که قبل از ورود به آفتاب روی لب مالیده شود، بهترین عامل پیشگیری از سرطانهای لب می‌باشد. استفاده از کلاه لبه پهن به محافظت از پوست صورت کمک می‌کند.

تحریک‌های ناشی از دندان

تحریک‌های مزمن ناشی از دندانهای خراب یا دندانهای مصنوعی نامناسب اغلب باعث ایجاد سرطان نمی‌شود. با این حال در موارد نادر، ممکن است مشکلاتی را در ارتباط با سرطان دهان ایجاد کند. به عنوان یک اقدام پیشگیرانه مناسب، وقتی که دندانها به مخاط اطراف خود صدمه بزند، باید توسط دندانپزشک معاینه شود.

تشخیص

علائم سرطان دهان اغلب شبیه اختلالات معمولی است که در دهان پیدا می‌شوند (مثل زخم‌ها، توده‌ها و لکه‌های سفید و قرمز). این علائم براحتی مشاهده و لمس می‌شوند. اگر این تغییرات در عرض دو هفته بهبود نیابند، باید توسط پزشک معاینه شوند. درد بندرت جزء علائم اولیه سرطان دهان می‌باشد.

علایم با اهمیت عبارتند از:

- زخمهای دهان که بهبود نمی‌یابند.
- زخم یا لکه‌های شبیه زگیل بر روی لب
- گلودرد مداوم
- اختلال در جویدن یا بلع
- وجود زخم زیر محل قرار گرفتن دندان مصنوعی
- توده گردنی

با مشاهده لکه‌های مخملی قرمز (اریتروپلاکی) یا سفید (لکوپلاکی) در دهان، احتمال تغییرات پیش سرطانی افزایش می‌یابد. گرجه در بیشتر موارد، لکه‌های سفید، قرمز یا مخلوط آنها مربوط به سرطان نیست ولی باید توسط پزشک معاینه شود.

برای تشخیص سرطان ممکن است عمل نمونه برداری انجام شود. در طی این عمل محل مشکوک بی‌حس شده و قطعه کوچکی از بافت برداشته می‌شود، سپس در آزمایشگاه، سلولهای آن به دقت زیر میکروسکوپ مشاهده و معلوم می‌شود که طبیعی هستند یا خیر. نمونه‌برداری تنها راه تشخیص سرطان دهان است.

درمان

وقتی که سرطان تشخیص داده شد، انتخاب درمان براساس محل تومور و گسترش آن و وضعیت عمومی بیمار صورت می‌گیرد. رادیوتراپی (پرتودرمانی)، جراحی یا ترکیبی از هر دو، درمان اولیه سرطانهای دهان هستند.

رادیوتراپی (پرتودرمانی)

رادیوتراپی به سلولهای سرطانی صدمه زده، ولی بر بافتهای سالم اطراف تأثیر کمی دارد. از اشعه گاما که سرچشمه آن یک ایزوتوپ رادیواکتیو است و یا اشعه X که توسط یک دستگاه اشعه X با ولتاژ بالا ایجاد می‌شود، برای درمان

تومورهای بزرگ استفاده می‌شود. مقادیر کم موارد رادیواکتیو را می‌توان در زبان یا کف دهان، وقتی که تومور محدود به این نقاط باشد، کاشت.

رادیوتراپی در افراد مختلف واکنش‌های مختلف ایجاد می‌کند. بی‌شتهایی، تهوع، خشکی دهان و تغییر رنگ پوست شبیه آفتاب سوختگی ممکن است از اثرات جانبی رادیوتراپی باشد. این عوارض و سایر عوارض ایجاد شده معمولاً با تغذیه خوب، استراحت و شستشوی دهان بهبود می‌یابند.

از طرفی رادیوتراپی احتمال تخریب دندانها را افزایش می‌دهد، از این رو بهداشت دهان و مراقبت دندانپزشکی اهمیت ویژه‌ای دارد. بیشتر این عوارض موقتی هستند.

بعضی از سرطانهای دهان توسط جراحی برداشته می‌شوند. وقتی که جراحی صورت می‌گیرد، معمولاً غدد لنفاوی اطراف آن نیز برداشته می‌شوند تا درگیری این غدد توسط سلولهای سرطانی بررسی شود. بیمارانی که در مراحل پیشرفته‌تر بیماری درمان می‌شوند، ممکن است دچار اختلال در تکلم، بلع، جویدن و یا تغییر شکل صورت شوند. با جراحی پلاستیک می‌توان این تغییر شکل را اصلاح کرد. با کشف زودرس سرطانها نیاز به جراحی‌های وسیع نیز کاهش می‌یابد.

منبع مورد استفاده: بروشور آموزشی بنیاد امور بیماریهای خاص

www.oncoinfo.ir

Email: info@oncoinfo.ir